

(החשן מעמוד 19)

לאתגר המרכזי של הדור: שקיעת המערב. שקיעה זו מוצאת את כיוונה בראש וראי שונה בשטח הרחוק ביותר מן העין השיטי-חית: כשרה הרות.

במשך מאות בשנים, שבהם השתלט המערב על העולם כולו, הוא כבש לבבות בערכיו הרוחניים החומריים. הרציונליזם, האובייקטיביות, הטכנולוגיה החומרית הבטיחו לעמים גן-עדן עלי אדמות. אוסוואלד שפנגלר קרא לרוח זו "רוחו של פאוסט", על שם המלומד הגרמני האגדתי שמכר את נשמתו לשטן כדי לדעת את הכל ולכבוש את הכל.

רוח זו תאמה את העולם בעידן ההצלחה של הכלכלה המערבית. מי שלא מצא בה את מקומו, יכול היה לאמץ לעצמו רוח זו במהדורה הקומוניסטית, שינקה מאותם המקורות.

אולם במקביל לשינוי יחסי-הכוחות העוד למיים בשטח הכדורי, עם עליית עוצמתו של הנפט, משתנים גם הכוחות הרוחניים. העולם השישי החל מתאכזב מרוח המערב הקאפיטליסטי והצפון הקומוניסטי. הוא חש בחלק הריק בליבו. הוא נכסף לרוח חדשה, שתספק את נפשו.

לתוך החלל הזה חודר האיסלאם. הוא מביא עימו תורת-חיים שלמה, טוטאלית, בעלת סמכות. הוא צמח על הקרקע של העולם השלישי, ואינו מוכתם בירושה קולוניאלית, כמו הנצרות.

ברחבי אפריקה הוא כובש נפשות, על חשבון תירתו של ישוע. באסיה הוא מציע את עצמו כביטוי לדור החדש. המיאס בייבוא האמריקאי והסובייטי. הוא מעניק עצמאות רוחנית לבני העולם השלישי, ומספח את גאווותם. לעמים על העולם על נחשול הזהב השחור, הוא מעניק מיסגרת רוחנית להגדרה עצמית, התואמת את כוחם החדש.

בתודעה הערבית, האיסלאם קשור קשר בליינתק בתקופת-הזהר של עמי-ערב, כאשר הם שלטו בעולם התרבותי מבחניה מדינית, צבאית, כלכלית, מדעית, ספרותית ואמנותית.

כתודעה הפרסית, קשורה השיעה המוסי-למית בימי-הזהר שלה, לפחות ב-1300 הי-שנים האחרונות. הפרסו חש שזהו תורתו הלאומית, המיסגרת להגדרתו העצמית הזאו-מנית, אף שהאיסלאם עצמו אינו מכיר הגי-דרות לאומניות.

אולם החומייניזם לא היה תופעה בארץ אחת בלבד. בסעודיה הסמוכה והיריבה, מיבצר האדיקות הסוננית, חששו השילטונות שמא יתפשט החומייניזם גם אצלם, במהדורה סוננית, והחמירו את חוקי-הדת. במצריים, שבה קיימת הרגשה דתית עמוקה, אך בלתי-קנאית, הירבה השילטון לשלם מסי-שפתיים לערכי האיסלאם. עיראק השיעית, שבה שולטים סונים, וסוריה הסוננית, שבה שולטים בני הכת העלאוית השיעית, ניסו להתאחד מול פני הסכנה החומייניסטית, שאיימה על שני מיסטריו-הבעת היריבים, הדוגלים בלאומנות חילונית. בנסיכויות הנפט של המפרץ הפרסי חרדו השליטים הסונים מן המחשבה שמא ידבק החומייניזם במושבות הגדולות של העובדים השיעיים בתחומיהן.

אפילו ההתלהבות של אש"ף הצטננה במהרה. חומייני קיבל את יאסר עראפאת בתרועת-ניצחון ומסר לו את בניין השגרירות הישראלית בטהרן, כאות-תודה על הסיוע שהגיש אש"ף, תוך ראיית-הגולד, לאירגוני-המחתרת הי-איראניים, בשעה שישראל השליכה את יתבה על השאה הכושל. אך הלאומנות החילונית של אש"ף אינה יכולה לדור בכפיפה אחת עם החומייניזם, מה גם שכמה מאירגוני אש"ף לא יכלו להישאר אדישים מול פני מאבקו של המיעוט הערבי, באיזור-הנפט הדרומי של איראן, לאוסר-נומיה.

מרתקת עוד יותר היתה תגובת השמאל בי-ארצות המרחב.

הגדיר אותה אחד מראשי האופוזיציה השמאלית בי-מצריים: "למארכיזם אין בטוחו הקצר סיכוי לנצח בארצות הערביות. ההמונים פנו לעבר הדת. עלינו לרכב על הגל הזה. כל אנשי השמאל בעולם הערבי יצטרכו להתאים את עצמם לאופנה הדתית, כדי להשתלט על התנועה, ולהסיח אותה בכוא היום לאפיקים מהפכניים אמיתיים."

כך נהג השמאל האיראני, שקיבל על עצמו את עולו של חומייני, בימים הראשונים של המהפכה. מיפלגת-טודה ("העם") המחתרתית, המאורגנת היטב, שניצלה את הי-מהפכה כדי למלא את מחסני-הנשק שלה ממחסני הצבא, לא התמרדה נגד חומייני. אולי לפי פקודת מוסקוזה, אולי לפי שיקול עצמי, היא החליטה להמתין. כך עשו גם תנועות-השמאל האחרות.

היתה בכך הודאה אילמת בכוחו של האיסי-לאם התוקפני, הקנאי — וכחולשת המארכיזם הערבי, היונק את ערכיו מתרבות המערב.

להט החרב המתהפכת

שקיהי תשל"ט היה עתידו של חומייני לוטה ערפלי. הוא עצמו ניבא שנותרו לו רק שנה או

שנתיים לחיות, והבטיח לנצל זמן זה כדי לבצר את שילטון הדת.

משקיפים רבים ניבאו למישטרו סוף קרוב יותר. המיכשולים לפניו היו כבירים.

במשך מרבית שנות ההיסטוריה הארוכה שלה, היתה פרס שקועה במילחמות-אחים בין עממים, בין מחוזות, בין דתות, בין שושלות יריבות. היה נדמה כי גורל זה עומד לפקוד אותה מחדש.

הרודנות הקנאית והמגואלת-כרם של חיי מייני נושאת בחובה זרע של פירוד. כותתי היורים אינה המכשיר המוצלח ביותר לשמור על אחדותה של מדינה מרצון.

במערב התקוממו הכורדים הסוניים, בבקשם להגשים את חלומם הנצחי — כורדיסטאן עצמאית ומאוחדת, או לפחות אוטונומיה מקומית. בצפון המתינו האזרבייזאנים, דוברי-התורכית, לחידוש התמרדותם, שדוכאה לפני דור. בצפון-מזרח חיכו התורכומנים, בדרום-מזרח הבאלוצים ובדרום-מערב שני מיליוני הערבים הסוניים, לפירוק הי-מדינה האיראנית, שנכפתה עליהם.

שני אירגוני-מחתרת חזקים ופופולריים — האחד שמאלי-מארכסיסטי, השני דתי-שמאלני — היו מוכנים להפעיל נשק נגד המישטר, בעוד שמפלגת-טודה המתונה לאות ממוסקוזה.

אך כשם שאיש לא ניבא בשקיהי תשל"ט, את נפילת השאה, כך לא היה איש בשקיהי תשל"ט יכול להיות בטוח בנפילתו של חיי מייני, ולא בג שכן שני החומייניזם כתופעה רח-הנית. היא עקובה לאיים בעתיד על העולם

המערבי יותר מכפי שאיים עזיו אייפעם הקוי מוניזם.

אמנם, מבין שני הענקים של מעצמות-הנפט במרחב, איראן נופלת בהרבה מסעודיה. בסוף תשל"ט הגיעה תפוקת הנפט של סעודיה ל-9.5 מיליון חביות ליום. אותה שעה ירדה תפוקת הנפט של איראן ל-3.5 מיליון חביות ליום. עתודות-הנפט של סעודיה עולים לאין שיעור על העתודות של איראן. והצבא האיראני הכביר, שהיווה בימי השאה איום על סעודיה השכנה, התפרק למעשה.

אולם בסעודיה שלטת חמולה אחת, שהעושר ריכך את כוחה, ושהקנאות הדתית של אבותיה, אנשי הכת הוזהבית, דתהה מומן. מבחינה רוחנית, כמו מבחינה צבאית ומבחינת גודל האוכלוסיה, סעודיה היא חלל ריק, שאין בו אלא שיגרה מוסלמית מסורתית. התעוררות חדשה של קנאות מוסלמית, נוסח חומייני, עלולה להתפרץ לחלל ריק זה ולמלא אותו.

אם תפוז עיצמתי-הנפט בידו מישטר מוסי-למי קנאי, בעד איראליים תוקפניים, ישתנו פני העולם. השינוי יחדור לפינה הרחוקה ביותר של אירופה ואמריקה הצפונית.

כבר עתה מסכנת עוצמת-הנפט, בדמותו החייכנית והמיושבת של השייח' אחמד זקי אל-ימאני, את הכלכלה של המערב ואורח-חיינו. רק דמיון קודר יכול לתאר לעצמו מה יקרה בעולם אם תתחלף דמות זו במטיף דתי קנאי, הנושא בידיו את חרב האיסלאם הכובש. הוא עלול לגרש את האדם המערבי מגן-עדן, כפי שהכרובים בעלי להט החרב המתהפכת גירשו את אדם המקודי מגן-עדן.

כפרום תשל"ט, היתה זאת אפשרות מעשית.

המעריצות של האיית-אללה: נשים איראניות, לבושות ב"שארור" המסורתית